

Ilgspējīgi ieguldījumi joprojām ir izaugsmes atslēga

Autore: Liljana Pavlova, Eiropas Investīciju bankas viceprezidente

Ekonomiskie satricinājumi un enerģētikas krīze apdraud ilgtermiņa ieguldījumus, kas ir būtiski, lai padarītu iespējamu zaļo pāreju un ekonomikas izaugsmi.

Satricinājumi banku sektorā ir vēl vairāk iedragājuši investoru uzticību ekonomiskajā vidē, ko jau tā ir satricinājušas atkārtotas krīzes. Stress ir izplatījies akciju tirgos un lielākajā daļā banku sektoru visā pasaulē, un Eiropas bankas tas ir skāris vēl vairāk, jo Credit Suisse tika pakļauta spēcīgam tirgus spiedienam.

Banku sektora problēmu sekas, kā arī mainīgā ekonomiskā vide un klimata pārmaiņu un digitalizācijas ietekme bija galvenais temats pēdējā Ziemeļmaķedonijas Nacionālās bankas rīkotajā Vīnes iniciatīvas forumā, kas notika šogad Skopjē.

Pielāgošanās attieksmei pret risku

Eiropas un Rietumbalkānu banku sektora pamatā ir tradicionālāks uzņēmējdarbības modelis (noguldījumu uzkrāšana un mājsaimniecību un uzņēmumu kreditēšana), kas ir mazāk pakļauts procentu likmju kāpumam vai straujai noguldījumu aizplūšanai. Tomēr spiediens uz bankām, visticamāk, izraisīs spēcīgāku finanšu nosacījumu pastiprināšanos un attieksmi pret risku. Īpaši stingrāki būs kredītu nosacījumi ilgāka termiņa vai riskantākām pozīcijām (inovāciju, nemateriālo aktīvu finansēšanai). Šis jaunais satricinājums prasa efektīvu reakciju, lai mazinātu ilgtermiņa sekas. Kā pirms Otrā pasaules kara beigām teica bijušais Lielbritānijas premjerministrs Vinstons Čērčils: "Nekad neļaujiet labai krīzei aiziet postā".

Pēdējo gadu satricinājumu virkne var piespiest valdības atlikt dažus būtiskus valsts ieguldījumus inovācijas, enerģētikas un digitalizācijas jomā. Uzskatām, ka šie ieguldījumi ir būtiski, lai padarītu iespējamu "zaļo" pārveidi, jo īpaši tāpēc, ka tie līdzās izglītībai ir galvenie

ekonomikas izaugsmes virzītājspēki ilgtermiņā. Tāpēc tos nevajadzētu atlikt.

Privātais sektors ir vienlīdz ietekmēts. No 2022. gada Eiropas Investīciju bankas veiktā pētījuma par Centrāleiropu, Austrumeiropu un Dienvidaustrumeiropu ir skaidrs, ka ekonomiskā nenoteiktība, augstas enerģijas izmaksas un nepietiekamas prasmes ir trīs galvenie elementi, kas joprojām kavē ilgtermiņa ieguldījumus, jo īpaši mazo un vidējo uzņēmumu vidū.

Taisnīga pāreja uz klimatneitralitāti

Šos ierobežojumus nav iespējams novērst tikai ar publiskiem resursiem, jo ar tiem nekad netiks panākts pietiekams rezultāts. Valdībām ir jāizveido pareizie stimuli, lai veicinātu privātos ieguldījumus šajās svarīgākajās jomās. Piemēram, vienkāršotu un digitālu administratīvo procedūru piedāvājums, lai palīdzētu mājsaimniecībām un uzņēmumiem veikt ieguldījumus atjaunojamajā enerģijā un energoefektivitātē, ir pareizais ceļš. Īsāk sakot, ilgtspējīgi investīciju izdevumi gan no publiskā, gan privātā sektora uzņēmumiem joprojām būs galvenais izaugsmes dzinējspēks Eiropā. Tas sagatavos mūs nākotnei, nevis padarīs mūs atkarīgus no vecām un energoietilpīgām tehnoloģijām.

Eiropas Investīciju banka aktīvi darbojas visās svarīgākajās nozarēs, lai sniegtu šo tik ļoti vajadzīgo atbalstu, tostarp projektiem ar lielu ietekmi un dažkārt lielāku risku. Pēc Eiropas Investīciju bankas 2020. gada apņemšanās līdz 2030. gadam nodrošināt 1 triljonu eiro videi draudzīgu ieguldījumu, EIB grupa ir atbalstījusi šāda veida ieguldījumus 222 miljardu eiro apmērā, kas ir gandrīz ceturtdaļa no noteiktā mērķa. 2022. gadā EIB ieguldīja 36,5 miljardus eiro klimata pasākumu un vides ilgtspējas projektos, kas pagājušajā gadā veidoja 58 % no visa izsniegto aizdevumu apjoma.

Kā banka, kas 2008. gadā pirmā uzsāka zaļo obligāciju iegādi, atbalsta inovatīvus zaļos projektus, piemēram, peldošos jūras vēja ģeneratorus, bateriju uzglabāšanu un zaļo ūdeņradi. Taču vienlaikus skaidri apzināmies arī otru medaļas pusi. Zaļā pāreja veicinās izaugsmi un darbavietu radīšanu, bet vienlaikus ietekmēs visneaizsargātākās kopienas un reģionus. Tāpēc EIB pieeja taisnīgai pārejai ietvers finanšu

un konsultatīvos instrumentus, lai aizsargātu mazāk aizsargātos reģionus un valstis ceļā uz dekarbonizāciju.

Darbības jomas paplašināšana ārpus Eiropas Savienības

Ārpus Eiropas Savienības robežām šobrīd tiek paplašināta EIB sadarbība ar starptautiskajiem partneriem Eiropas Investīciju bankas grupas struktūrvienības - EIB Global - ietvaros, kas ir veltīta EIB darbībām visā pasaulē. Saskaņā ar šo organizatorisko struktūru Eiropas Investīciju banka ir uz pareizā ceļa, lai veicinātu vismaz vienu trešdaļu no 300 miljardu eiro investīcijām saskaņā ar jauno ES stratēģiju ilgtspējīgu projektu veicināšanai "Global Gateway". Turklāt Rietumbalkāni gūs labumu no šīs stratēģijas, izmantojot Eiropas Komisijas Ekonomikas un investīciju plānu, kura mērķis ir mobilizēt līdz pat 30 miljardiem euro investīciju, lai veicinātu pievienošanās procesu ES, "zaļo" un digitālo pāreju, savienojamību, privātā sektora izaugsmi un darba vietu radīšanu. Plāns paredz arī ES ieguldījumu dotāciju un tehniskās palīdzības apvienošanu, lai sagatavotu un īstenotu galvenos projektus.

EIB uzdevums Rietumbalkānos ir dot valstīm iespēju piekļūt turpmākai infrastruktūras attīstībai, kas ir sociāli, ekonomiski un ekoloģiski ilgtspējīga. Papildus finansējumam EIB ar projektiem saistītā tehniskā palīdzība uzlabo aizdevumu operāciju kvalitāti un palielina to ietekmi uz attīstību. Kopš 2009. gada infrastruktūras un privātā sektora attīstībā reģionā ir ieguldīti vairāk nekā 10 miljardi eiro.

"Neto nulles" ekonomika pieaug

Enerģētikas krīzes apstākļos klimata mērķi ir jāsaskaņo ar nepieciešamību nodrošināt energoapgādes drošību un ilgtermiņa piegādes stabilitāti. Lai atbalstītu Eiropas Komisijas plānu REPowerEU, EIB nākamo piecu gadu laikā atbalstīs papildu ieguldījumus tīrā enerģijā 30 miljardu eiro apmērā. Šis ārkārtas pasākums palīdzēs Eiropas Savienībai pārtraukt atkarību no fosilā kurināmā, sasniegt klimata mērķus un veicināt dekarbonizāciju. EIB 2022. gadā Eiropas Savienībā finansēja rekordlielus ieguldījumus enerģētikā 17 miljardu eiro apmērā. Uzņēmumi, kas pēdējos gados ir ieguldījuši energoefektivitātē, noteikti

rīkojās gudri, un, iespējams, rezultātā ir guvuši ievērojami lielāku peļņu nekā no daudziem citiem ieguldījumiem.

Šķiet, ka nākamajā desmitgadē neto nulles ekonomika pieaugs eksponenciāli (ļoti strauji, tādā veidā, kas ir raksturojams ar ģeometrisku progresiju). Saskaņā ar Starptautiskās Enerģētikas aģentūras datiem līdz 2030. gadam vajadzīgie ieguldījumi sasniegs 600 miljardus euro gadā. Tas paver milzīgas iespējas Eiropas Savienībai un citām pasaules valstīm.

Lai izmantotu šo iespēju, mums ir jāsadarbojas, lai nodrošinātu, ka mūsu darbības ir savstarpēji papildinošas. Mērķtiecīga sadarbība turpmāk būs ļoti svarīga, lai padarītu mūsu ekonomiku noturīgāku pret satricinājumiem. Ilgtermiņa ieguldījumiem digitalizācijā, energoapgādes drošībā, dekarbonizācijā un inovācijā jāiet roku rokā ar īstermiņa pasākumiem, reaģējot uz pašreizējiem traucējumiem. Mums ir jāsniedz plaša mēroga atbalsts videi nekaitīgām tehnoloģijām un videi nekaitīgai ražošanai, lai sasniegtu mūsu klimata mērķus Eiropā un saglabātu konkurētspēju un noturību. Lai risinātu šo milzīgo problēmu, EIB kā Eiropas Savienības banka ir gatava sadarboties ar Eiropas Komisiju, lai izveidotu jaunu instrumentu, kas Eiropai ļautu sniegt akciju tipa atbalstu tās "zaļās" rūpniecības nākotnei.

Šis raksts pirmo reizi tika publicēts Bloomberg Adria.